

Åstedet – arkiv og kulturværksted

I 18 år har Åstedet i Århus (oprindelig Arbejdererindringer i Århus) gennem en lang række projekter stået for indsamling og formidling af arbejderes livshistoriske fortællinger. Dette arbejde er foregået i samarbejde mellem fortællerne, projektlederne Kirsten Folke Harrits og Ditte Scharnberg, lokale fagforeninger, de ufaglærtes forbund og en række kulturorganisationer og -institutioner.

Fra Åstedets side har det været et formuleret kulturpolitisk perspektiv at arbejde henimod oprettelsen af et kommunalt støttet kulturværksted for arbejdsliv og arbejderhistorie, hvor der kontinuerligt og alsidigt kan foregå aktiviteter, der har arbejderes livshistoriske fortællinger og fortælletradition i centrum. Dette er nu lykkedes. Som del af det netop indgåede budgetforlig i Århus Kommune mellem Socialdemokratiet, SF og Det Radikale Venstre er der afsat 400.000 kr. årligt i en fireårig periode til at "opprioritere og videreføre arkivet og kulturværkstedet for arbejdsliv og arbejderhistorie, Åstedet".

På nuværende tidspunkt omfatter Arkivet Åstedet 270 livshistoriske fortællinger, der foreligger både på bånd og i ordrette udskrifter. Fortællere er ældre og unge arbejdere, mænd og kvinder, ufaglærte og faglærte arbejdere indenfor en lang række arbejdsområder. Arkivet er offentligt tilgængeligt, idet Århus Kommunes Biblioteksvæsen gennem alle årene har stillet lokaler til rådighed, for tiden på Højbjerg Bibliotek.

I tilknytning til indsamlingen af fortællingerne har der ved alle projekterne også været tale om formidling: udgivelser af fortæl-

linger i bogform, udstillinger, dias-serier, radioudsendelser, videoproduktion, teater, rapporter og artikler. En samlet registrering findes i 'Udgivelser om arbejderhistorie, -kultur og -kunst' af Kirsten Folke Harrits og Ditte Scharnberg, Husets Forlag, 1999 (Husets Forlag, tlf./fax 86 19 65 48, husetsforlag@mail.tele.dk).

Arbejdet i Åstedet har også omfattet undervisning. I flere af projekterne har der været tale om metodiske nyudviklinger i tilknytning til såvel erfarings- som ældrepædagogik. ('Arbejderkultur – rapport om erfaringspædagogik', Kvindeligt Arbejderforbund, 1986, 'Skæringspunkter. Debatbog om arbejde og kultur', Husets Forlag, 1995, 'Vi er selv historie – rapport om ældre som fortællere', Husets Forlag, 1999.)

Forskning har ligeledes været et arbejdsfelt. Gennem en række artikler i Arbejderhistorie, Årbog for arbejderbevægelsens historie og Socialism & Democracy er der argumenteret for, at arbejdererindringer ikke primært kan betragtes som kilder, men er karakteriseret ved den særegenhed at være en særlig erkendelsesform. Forskningsperspektiverne i Åstedets sammenhænge fremlægges om kort tid i Kirsten Folke Harrits' ph.d.-afhandling 'Arbejderes livshistoriske fortællinger som læreproces'.

Åstedet har gennem årene udviklet nordiske samarbejder om såvel formidling som forskning med især Arbetets Museum i Norrköping, Sverige. I internationale sammenhænge har Åstedet deltaget i og bidraget til konferencerne i International Oral History Association i Göteborg, 1996 og i Rio de Janeiro, 1998 (jfr. 'Møde med fortælleren' i Arbejderhistorie. nr. 1, 1999).

Kunne du tænke dig at følge de kommende aktiviteter i Åstedet, kan du melde dig ind i Åstedets Venner. Støtteforeningen blev oprettet i 1993. Formand er Yvonne Christensen (formand for Kvindeligt Arbejderforbund, Århus). Medlemskab koster 100 kr. årligt for enkeltpersoner, 500 kr. for organisationer. Tlf. 8619 9113 el. 8621 4637.

*Ditte Scharnberg og
Kirsten Folke Harrits*

Seminarer

Alva Myrdal

I anledning af 100 årsdagen for den svenske nationaløkonom, socialpolitiker og samfundsforsker Alva Myrdals fødsel afholdes der i dagene 7.-8. marts 2002 en international konference på Uppsala Universitet. Under overskriften 'Alva Myrdals spørgsmål til vor tid' behandles tre temaer, som optog Alva Myrdal livet igennem: kvindernes frigørelse, 'social ingeniørkunst' og fredsspørgsmålet. Den tværfaglige konference arrangeres i samarbejde mellem følgende svenske forsknings- og uddannelsesinstitutioner: Arbetarrörelsens arkiv og bibliotek, Arbetslivsinstitutet, Institutet för framtidsstudier og Institutet för freds- og konfliktsforskning, Uppsala Universitet.

Arrangørerne opfordrer interesserede studerende og forskere indenfor alle berørte fagområder til at bidrage med papers, der omhandler et af de ovennævnte tre emner ud fra enten en historisk eller en nutidig synsvinkel. Idéudkast af en halv sides omfang og en kort faglig levnedsskrivelse kan indtil 1. april 2001 sendes til: Sabina Nilsson, Insti-

tutet för framtidsstudier, P.O. Box 591, SE-101 31 Stockholm, Sverige; eller som e-post til: sabina@framtidstudier.se. Godkendelse af idéudkast vil blive meddelt senest 30. maj 2001, og fristen for aflevering af færdige manuskripter er fastsat til 7. januar 2002. Der påtænkes udgivet en rapport med udvalgte papers.

Konferencesproget er engelsk og deltagelse gratis, men rejse og overnatning betales af deltagerne selv. Følgende personer vil efter den foreløbige plan deltage med oplæg: Yvonne Hirdman (om den moderne fornuft og dens fjender), Alice Kessler-Harris (om socialpolitik i USA og Sverige), Martha Nussbaum (om feminisme og universalisme), Lena Sommerstad (om holdninger til fremtiden) og Peter Wallensteen (om Alva Myrdal og fredssagen).

Yderligere oplysninger om konferencen, Alva Myrdal og arrangørerne findes på internettet på adressen:

www.framtidstudier.se

Udgivelser

Beiträge zur Marx-Engels-Forschung

Det nye bind af årbogen udkom i sensommeren 2000 med titlen 'Marx-Engels-Edition und biographische Forschung'. Indholdet består hovedsagelig af oplæg holdt på en konference arrangeret af 'Berliner Verein zur Förderung der MEGA-Edition' i september 1999. Det er denne forening, som siden 1991 har udgivet årbogen, der udkommer i et oplæg på 2.000, et imponerende højt tal for en så specialiseret udgivelse. De to første bind er

udsolgt, men kan naturligvis lånes via bibliotekerne.

Det er tydeligt, at årbogen indtager en væsentlig plads i den fornyede diskussion om marxismens indhold, Engels' position i forhold til Marx', den materialistiske historieopfattelse m.v. Det er ikke en ensartet tilgang eller holdning, der kommer til udtryk i årbøgerne, tværtimod er det ofte modsatrettede vurderinger, der præsenteres. Det kan i den nuværende situation ikke være anderledes, dels på grund af den siden 1990 forandrede politiske situation, dels – og i lige så høj grad – på grund af de nye bind i Marx-Engels-Gesamtausgabe (MEGA), der for første gang gør centrale dele af de efterladte, ufærdige manuskripter tilgængelige. Netop disse ufærdige manuskripter gør en diskussion nødvendig og betydningsfuld. Som dagbladet Politiken under overskriften 'Marx er genopstanden' citerer den seriøse hjemmeside britannica.com for, så er Marx aldeles ikke forældet, men giver anledning til fornyede overvejelser på grund af hans analytiske skarphed (16.9 2000). Hjemmesiden for Encyclopaedia Britannica har tilsyneladende bragt artikler af to journalister fra det pro-liberalistiske ugeblad The Economist, hvis medarbejdere har fået øje på Marx' analyse af kapitalismens verdensomspændende udvikling (nu kaldet 'globaliseringen'). Dette bind af årbogen diskuterer problemer i forhold til udgivelsen af MEGA, for enkelte bidrags vedkommende er det ret små problemer, som dog hører med til helhedsbilledet og er af betydning for annoteringen af de kommende bind af MEGA (ca. 70 bind, hvoraf godt 25 er påbegyndt). Det er specielt biografi-

ske og editoriske afhandlinger i forbindelse med MEGA's III. afdeling (korrespondencen mellem og med Marx og Engels). Richard Sperl (s. 39-56) bidrager til diskussionen om, hvorvidt Marx og Engels' efterladenskaber skal udgives i én udgave eller om det rettere burde have været i to. Sperl kommer til det resultat, at sammenhængen mellem dem – trods forskelligheder – er så omfattende, at det næppe kan lade sig gøre at udgive dem i adskilte udgaver. I sammenhæng hermed kritiserer Frank Kuhn fra Hannover (s. 231-236) de folk, der ville 'rekonstruere' marxismen og allerede i 1978 var kommet til det resultat, at forsøget var slået fejl, men alligevel ufortrødent fortsætter deres forsøg. Rolf Hecker henviser blandt andet til den engelske årbog *Studies in Marxism*, der foreløbig er udkommet med seks bind.

Det nye bind er ikke det mest spændende i serien, men indeholder bestemte artikler, der under visse aspekter fører diskussionen videre. Alle bidrag i dette bind er på tysk, kun indholdsfortegnelsen er oversat til engelsk; det vil være til hjælp for en yderligere udbredelse, hvis de enkelte artikler fik resumeer på engelsk.

Serien omfatter foruden årbogen også 'Sonderbände', af hvilke det første er udkommet. Disse særudgivelser udkommer uregelmæssigt og undersøger specielt Marx-Engels-udgivelsens historie; det første bind undersøgte David B. Rjazanov, de næste er planlagt og indeholder blandt andet dokumenter om samarbejdet mellem russiske og vesteuropæiske forskere i forbindelse med den første MEGA i 1930'erne og dennes undergang i 'stalinismens' tid.

Årbogen udkommer på Argu-

ment Verlag i Berlin og kan bestilles på internetadressen www.argument.de (DM 27.00, ISBN 3-88619-686-0).

Gerd Callesen

Yearbook 2001 International Labour Movement

Denne ungarske årbog er efter indholdsfortegnelsen at dømme igen fuld af relevant stof, men beklageligvis for ikke ungarnskkyndige indeholder 'International supplement' kun forholdsvis beskedne tekster på tysk, engelsk og italiensk. Der er to hovedemner 'Arbejderbevægelsen og socialismen ved begyndelsen af det 21. århundrede' og 'Kosovo, NATO og Jugoslavien'. Det første emne behandles i artikler af Peter Agárdi, Pierre Broué, Janos Jemnitz, Boris Kagarlitzki, Jim Mortimer og Henryk Skrzypczak, det andet ved bidrag af Tony Benn, Kate Hudson, Andrew Grice, Edward Said, Steve Parson (NATO's war in Yugoslavia and the Danish Labour movement, s. 90-93) og Günter Benser.

Årbogens bidrag er som regel originale artikler, men der findes også en del artikler fra aviser og tidsskrifter, som *Socialist History*, *Labour Focus on Eastern Europe*, *Socialist Action*, *The Independent*, *The Observer*, *Le Monde*, *Tribune*, *The Times*, *Frontier* m.fl. Årbogen indeholder også i dette bind en række biografiske artikler, anmeldelser og beretninger fra konferencer. Det er ærgerligt, at sproget forhindrer, at indholdet kan bruges bedre af andre. I årgang 2000 fandtes i øvrigt et udførligt, systematisk index over alle bidrag fra de første 25 årgange (1974-1999).

Skrzypczaks og Bensers artik-

ler findes i det internationale til-læg. Det første med overskriften 'Von der Revisionismusdebatte zum Schröder-Blair-Paper' (s. 306-317) undersøger holdbarheden i den neoliberale ideologi i de førende socialdemokratiske partier; Skrzypczak – en mange-årig aktiv socialdemokrat og for øvrigt i mange år udgiver af det ansete arbejderhistoriske tidsskrift *IWK* – giver ikke meget for 'moderniseringens' ideologi. Han konfronterer den med udviklingen i USA, som han vurderer som balancerende på afgrundsrand. Benser – den sidste direktør for Institutet for marxisme-leninisme i Berlin og en kendt historiker – undersøger 'Die NATO-Aggression und die deutschen Parteien' (s. 318-23), dvs. de tyske partiers støtte til krigen mod Jugoslavien og deres krigsideologi, som fik udtryk på forskellig måde – det grønne parti måtte naturligvis argumentere på en anden måde end et ekstremistisk parti som det bayerske CSU. Krigsindsatsen var i øvrigt ikke i overensstemmelse med den tyske forfatning. Det eneste parti, der ikke bakkede op om krigen – uden dog af den grund at godkende den serbiske regeringspolitik – var det socialistiske PDS, som først efter krigens afslutning begyndte at revidere sine vurderinger. Supplementet indeholder desuden en artikel om den italienske historiker Leo Valiani (s. 323-326) ved Andrea Panaccione, to bidrag af den amerikanske socialistiske historiker William A. Pelz om 'The Legacy of Samuel Gompers, 1850-2000' (s. 326-29) og 'The Politics of Black and Red: Paul Robeson (1898-1976)' (s. 330-33) samt to anmeldelser (s. 333-39).

Gerd Callesen

Journal of Trotsky Studies

Bind 4 (1996) af årbogen – sandsynligvis det sidste – indeholder ved siden af mere eller mindre obskure bidrag også en udførlig Ernest Mandel-bibliografi af Wolfgang og Petra Lubitz 'Ernest Mandel (1923-1995). A bibliographical tribute' (s. 67-124). Bibliografien er inddelt i 6 afsnit: (1) Mandel som forfatter af selvstændige udgivelser, (2) Mandel som udgiver af blandt andet tidsskrifter, (3) Mandels bidrag i tidsskrifter, bulletiner, artikelsamlinger mv., (4) et udvalg af bøger og brochurer om Mandel og hans arbejde, (5) et udvalg af biografiske artikler og nekrologer og (6) et udvalg af kritiske og polemiske artikler vedrørende Mandel og hans arbejde. Bibliografien er foreløbig, idet udgiverne arbejder på en mere omfattende bibliografi.

Projekter og afhandlinger

ABA har indtil 27. september 2000 modtaget meddelelse om følgende afhandlinger under udarbejdelse:

Die LO und die dänische Utopie

Magisterarbeit (speciale) i Politikwissenschaft, Universität Göttingen

LO's betydning for udviklingen af den danske samfundsmodel. Hvorfor har den danske fagbevægelse modsat den tyske haft held til at sætte et markant præg på samfundsudviklingen?

Forventes afsluttet januar 2001
Dieter Buttula, Kreuzlederstr. 32
D-83395 Freilassing
Tlf.: 0049 8654 64940
e-mail: MUKI.B@gmx.de

Det nationale og venstre-fløjen

Ph.D ved Det europæiske Universitetsinstitut, Firenze

En begrebshistorisk analyse af 'Det nationale' på den danske venstrefløj.

Forventes afsluttet september 2003

Thomas Ekman Jørgensen
Via Gucciardini 14, c/o Fossati
I-50125 Firenze
Tlf.: 00 39 055 2399277
e-mail: Thomas.jorgensen@iue.it

De tidlige arbejds-erfaringer

Overbygningsopgave ved Institut for Historie, Københavns Universitet

Borgerlige forsøg på at inddæmme socialismens udbredelse via oplysning.

Forventes afsluttet januar 2001

Nina Flindt-Jensen
Hellebækgade 33, 1. tv.
2200 København N
Tlf.: 35 85 76 96
e-mail: ninaf@sport.dk

VS' holdning til de kommunistiske lande

Speciale ved Historisk Institut, Syddansk Universitet Odense

En undersøgelse af hvilken holdning VS indtog overfor regimerne i Sovjetunionen, Østeuropa, Vietnam, Nordkorea, Cuba og Kina i perioden 1967-1985.

Forventes afsluttet sommeren 2001

Jens Groth Johansen
Kanslergade 9, 3. th.
5000 Odense C
Tlf.: 66 17 89 15
e-mail: nobody@elsa48.net-medier.dk

Den illegale presse i Esbjerg

Speciale ved Historisk Institut, Aarhus Universitet

Hvem stod bag den illegale presse i Esbjerg? Hvordan var linjen i de lokale illegale blade, DKP's Vestjyden og Frit Danmarks Sydvestjylland, og på hvilke områder kan der spores uoverensstemmelser mellem de lokale blade og de landsdækkende?

Forventes afsluttet januar 2001

Anders Malling Aaboer
Tøndergade 95, 2 .tv.
8000 Århus C
e-mail: aaboer@private.dk

Udvikling med traditionens stemme

Speciale, Københavns Universitet

En undersøgelse af bevidsthedsændringer afspejlet i en islandsk arbejder og fagforeningsmands erindringer. Undersøgelsen søger blandt andet at afdække, hvad den hurtige udvikling i Island i dette århundrede har betydet for perceptionsformer, traditioner m.v.

Forventes afsluttet december 2000

Lone Mørk Andersen
Wilhelm Marstrandsgade 29
2100 København Ø

Den danske trotskisme

Arbejdsrapport ved Historisk Institut, Aarhus Universitet, evt. udgivelse

Et rids over den danske trotskistiske bevægelses historie 1933-2000.

Forventes afsluttet sommeren 2000

Bertel Nygaard
Universitetsparken 4, 2 – 179
8000 Århus C
Tlf.: 86 12 73 34
e-mail: berteln@hotmail.com

Internet

New Left Review

Internetside med introduktion til tidsskriftet og søgbart databaseindeks over samtlige offentliggjorte artikler siden starten i 1960. Desuden sektion med udvalgte artikler, som kan downloades i fuldtekst, f.eks. John Fots 'The Secret Life of Ignazio Silone' og et omdiskuteret essay af redaktøren Perry Anderson om det nye venstres tilstand skrevet i forbindelse med relanceringen af New Left Review i begyndelsen af dette år.
www.newleftreview.net

The Internet for Historians

En webside fra Oxford University, der indeholder en introduktion til søgeteknik på internettet, en virtuel guided tour samt overvejelser over, hvordan historikere bedst kan bruge nettet.
www.humbul.ac.uk/vts/history/index.htm

Forskerskrivebordet

Nyttig side for historikere administreret af Institut for Historie, Kultur og Samfundsbeskrivelse ved Syddansk Universitet. Links til arkiver og biblioteker, artikelbaser, tidsskrifter, anmeldelser, kildematerialer, historiske institutioner m.v.
<http://forskerskrivebordet.hum.u.dk>

Sovjet 1917-1953

Bayerische Staatsbibliothek i München driver et digitalt bibliotek med bøger i fuldtekst. Blandt disse er et tobindsværk af Helmut Altrichter og Heiko Haumann: 'Die Sowjetunion.

Afhængig af vejrliget vendes tørvens efter godt en uge. Træsnit af Erling Frederiksen fra serien 'En arbejdsdag i tørvemosen'.

Von der Oktoberrevolution bis zu Stalins Tod; Dokumente 1917-1953' (1986-87). Værket kan ikke downloades, men skal læses på nettet.
<http://mdz.bib-bvb.de/digbib/sowjetunion>

Skotsk arbejderhistorie

Det skotske arbejderhistoriske selskab Scottish Labour History Society oplyser på sin hjemmeside om publikationer, konferencer, forskningsprojekter og udstillinger. Med tiden vil siden også komme til at rumme en samling anmeldelser, arbejdsrapporter og essays om skotsk arbejderhistorie. Det første er Ross Clarkes 'Red Clydeside, An Examination of Working Class Politics and Activity in Lanarkshire, 1910-22'.
www.SLHS.freemove.co.uk

Udstillinger

En arbejdsdag i tørvemosen

Arbejdermuseet viser frem til den 30. december en mindre udstilling af tegninger og grafiske arbejder af Erling Frederiksen (1910-1994). Værkerne skildrer tørvegravernes arbejde og hverdagsliv i to moser på Grindstedegnen i 1940'erne. Udstillingen, der vises i tilknytning til den permanente udstilling 'Folkets Århundrede', omfatter en serie på 33 træsnit samt enkelte akvareller og skitser, der alle har tørvegraverne som motiv.

I forbindelse med udstillingen udgiver Arbejdermuseet forfatteren og folkemindeforskeren Eske K. Mathiesens bog 'En arbejdsdag i tørvemosen. Tegninger og træsnit af Erling Frederiksen'. Bogen kan købes på museet for 98 kr.

Arbejdermuseet, Rømersgade 22
 1362 København K
 Tlf. 33 93 25 75
www.arbejdermuseet.dk